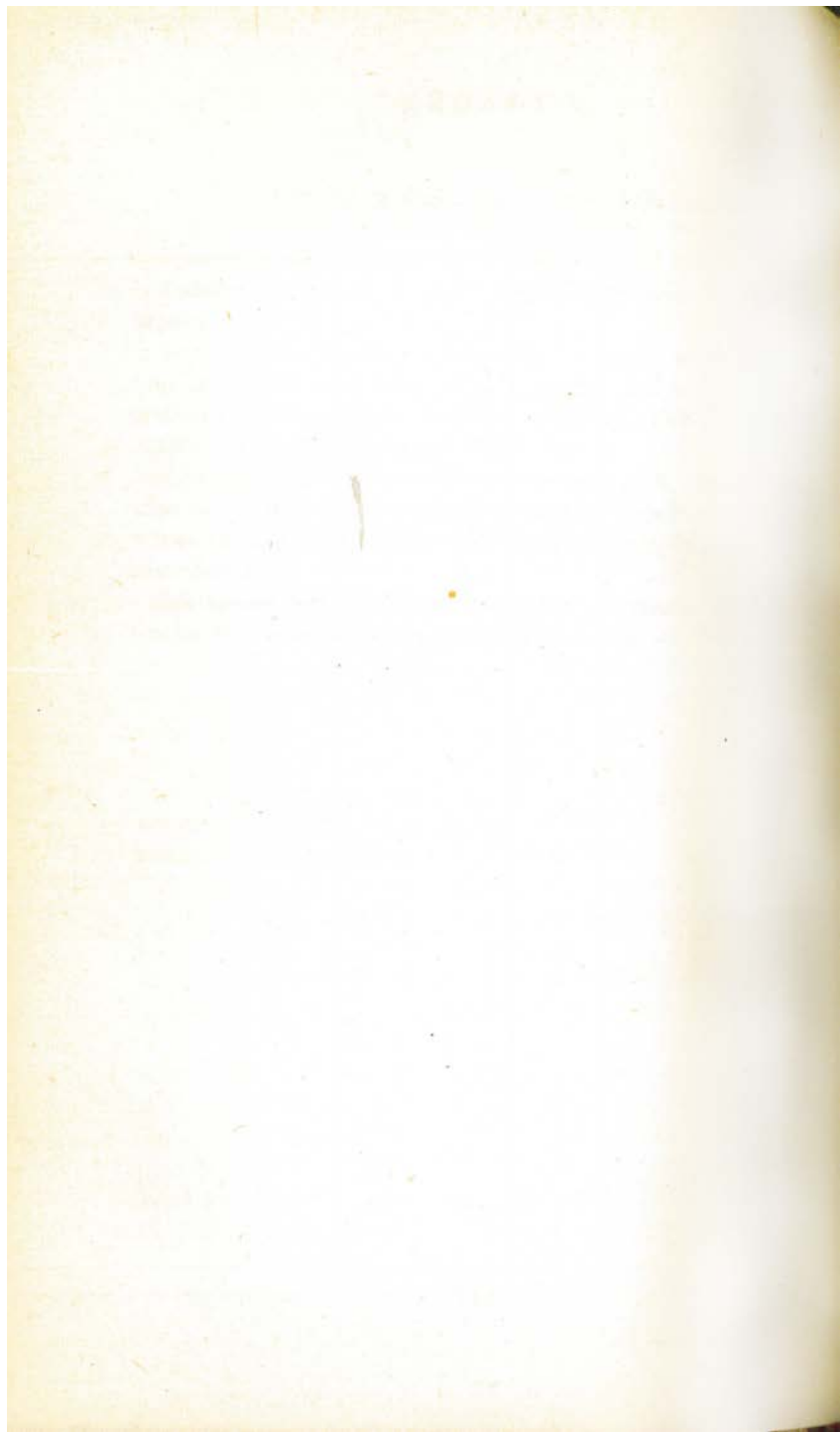

POHÁDKY

Oh — jak tiché bylo království bledé princezny!

Starý, zasmušilý hrad, stavěný v divném, neznámém slohu, složený z kamenných kvádrů a přece tak křehký a lehounký, neboť nápadně protáhlé pilíře, výklenky a vikýře klenuly se vysoko k nebi jako ruce zdvižené k modlitbě. Kolem byl hvozď, uspaný staletým tichem, zamyšlený v modravých mlhách a moudrý ve svých večerech. Jen s jedné strany uzoučkým, jakoby plachým průlivem dotýkal se hradních stěn výběžek moře. Zelenavé vody, plné zvláštních chaluh a roztodivných lastur, klidnily na svých prsou (které jen tiše a odměřeně od-
dychovaly) groteskní odraz zámeckých věží, zsinalá skaliska a posléze — stávalo se to jen výminečně, neboť obloha bývala většinou šedivá jako starý zámek — kousek bleděmodrého, pokorného nebe, které ostýchavě, s tajenou úzkostí sestupovalo na chvilky do chladných vod. A tehdy stávala princezna u svého mřížovaného okénka ve Vysoké Věži a dívala se zamyšleně na zneklidnělé vlny. Ba, ono zjasnění vodních smutků souvisovalo tak těsně a bezprostředně s vyhlédnutím princezniným, že možno se domnívati, že ne nebe, ale její zrak sklouzl do černých vln a bolestně se v nich pouсмál, a to tím spíše, že oči její byly právě takové barvy: bolestný úsměv na ztemnělých, chladných vlnách, zakletý v roklině mezi pralesem a vetším hradem.

Poněvadž hrad ležel daleko v severních krajích, většinu dne opíral se do jeho zdi severák, mnohdy sice divoký, ale většinou lhostejně chladný. Zdi Vysoké Věže byly již valně od něho oprýskané a častokráte veliký kus omítky udrolil se, aby s kratičkým zdušeným výkřikem padl do černého objetí vod.

Snad bych měl ještě pověděti o nebi, které se klenulo nade vším. Zdálo se, že jest stmeleno z výparů prastarých lesů, starého zámku a zavřeného zálivu. Bylo většinou bezbarvé, s nádechem do zelena, a nikdy nebylo možno stanoviti, kde stojí slunce. Jím proháněli se velicí černí ptáci, tvrdého a kovově lesklého peří, jejichž perutě podivně šustily. Princezna byla

jimi mnohokrát vyrušena ze snění, neboť zdálo se jí, že ji někdo něco zlého zašeptal. Však ptáci před večerem ztráceli se kdesi, buď v lesích nebo na širém moři, takže princezna nemusela se obávat vyrušování při svých večerních modlitbách.

5 Do zámku vedl zpuchřelý, visací most, který chraplavě vrčel při svém spouštění otřelými, zrezivělými řetězy. Služebnictvo užívalo malého můstku na zadním nádvoří, však princezna, ku podivu, dávala si spouštět při svých velmi skrovných vycházkách veliký most a kráčívala po něm skoro posvátně, jako by nesla v srdci všechny touhy a cíle svých předků, za kterými oni kdy po něm vycházeli.

A nyní o princezně samé.

Jak byla bledá, něžná a tichá! Zdálo se, že ona jest jediným slunečním paprskem, který sem pronikl. Její hlava byla těch neurčitých krás, jaké vidáváme ve snu a na které nemůžeme si procitnuvše vzpomenouti. Víme jen, že jsou bledé a navýsost vznešené. Její úsměv byl tak stříbrný, jako zlatý byl její vlas. Její ruce byly bílé pestíky květů, které voní jen před východem slunce. Pleť její byla tak průsvitná, že bylo možno polibkem dosáhnouti modravých, nervosních žilek, chvějících se v zápěstí jakousi neklidnou bází. Byla krásná svým jemným smutkem, který se položil do jejích očí, aniž je zkalil, byla krásná tichým, slabě altovým hlasem, který všechna slova zahaloval ve zvláštní hedvábný závoj a vyzvedal v nich netušený význam. Krásná byla pokorou svého kroku, který svojí jednoduchostí a prostotou nabýval příděchu obřadnosti a slavnosti. Její tělo, vždy ukryté v látky zšedivělé běli, lemované stříbrnými krajkami, prozařovalo tkáněmi, které zněžněly dotekem její pleti. A její střevíčky — ah tak maličké a lehounké — z bílé, hladké kůže byly jako dva pocely neposkvrněných holoubat.

30 Princezna chodívala po celé dny zámkem; tak neslyšně, tak tichounce, že všichni ji slyšeli. Bloudila šerem, podivnými chodbami, v nichž ležel stále plísni páchnoucí vzduch, a vysokými sály, v nichž práchnivěly pradávne zbraně, štíty, praporece, roucha a mnohé jiné předměty, jejichž jmen ani neznala a jejichž účelů se jen dohadovala. Probírala se v těžkých, kovaných truhlicích, plných pokladů, a zamyšleně šeptala si písne

tak tesklivé a čisté, že pokoje zesmutněly jako tvář toho, kdo poslouchá něco příliš krásného.

Nejraději sedávala princezna v prostranné jídelně, poblíže krbu (neboť byla příliš zimomřivá). Onen pokoj, ověšený temnými čalouny, měl zvláštnost, že sešerel, kdykoliv do něj princezna vstoupila. A ona přicházela vždy, když cítila, že v její duši rostou myšlenky příliš bělostné. Tam promítávajíc je do stínů dumávala celá dlouhá odpoledne, kdy apatické a rozervané mraky líně se vlekly od lesů k moři. Tam také visela po stěnách galerie rodinných obrazů. Z červotočivých, černých rámců jen bledě vystupovaly obrysy tváří, neboť vše ostatní zmizelo a zčernalo časem.

Byl pak tu obraz představující snivou, zamyšlenou hlavu jakéhosi mladičkého rytíře. Princezna neopomenula nikdy pohlednouti co nejhluběji do jeho velikých a rozzářených očí, které asi proto zůstávaly stále tajemny, že chtěly říci příliš mnoho. Byl to též její vzdálený příbuzný, snad bratranec, který odešel ještě před jejím narozením z tohoto zámku daleko za moře. On byl jediný, který se odvážil vyplouti z těchto šer i přes tradiční úzkost a strach a vydal se do neznámého, oceánského světa, který byl všem obyvatelům zámku neznám a kterého se báli. Neboť nikdy nikdo nepřekročil hranice úzkého zálivu, obávaje se širokých dálek jako smrti. A také on (jeho jméno buď vymizelo jim z paměti, nebo častým opakováním je zapomněli) se nevrátil. Poněvadž nepřišlo od něho žádných zpráv, pokládali jej za mrtvého. Jedině princezna, ježto jeho obraz byl jí zvláště milý, oživovala si jej stále a přemýšlela o něm, zvláště když dolehla na ni ona tesknota, která se nedá slovy vyjádřiti. A jí právě se zdálo, že ono slovo jest zakleto v jeho pohledu a že jedině on mohl by je vysloviti.

Jinak byly tu obrazy jen těch, kteří už dávno práchnivěli v zámecké hrobce. I obraz její matky (kolem něhož zelo tolik prázdného místa) visel tu v černém, dubovém rámu.

»Jest ze všech nejzasmušilejší,« říkávala princeznina chůva, které byla zemřelá laskavou a dobrotivou paní.

»Ona jediná se usmívá,« myslívala si princezna, pohlížejíc na svoji matičku.

Princeznin otec však doposud žil. Obýval sám s jediným služebníkem zámecké křídlo, které zapadalo do stínů lesa. Ne-
připouštěl k sobě nikoho a jen zřídka svoji dceru. Byl velmi
starý a vous, šedivý jako severní nebe, sahal mu až po pás. Do
5 jeho oken (byla značně vysoká) sahaly větve zkřivených bo-
rovic a naplňovaly pokoj i přes zavřené okenice vůní pryskyřice
a prsti. Stařec bral obyčejně svou dceru za obě ruce, pohlížel,
nebo aspoň snažil se pohlížeti, na ni bedlivě neurčitým svým
zrakem a propouštěl ji, aniž jí co řekl. A přece museli se do-
10 věděti o sobě dosti, — neboť král pozdě do noci pokyvoval še-
divou hlavou a okna pečlivě uzavřel, — a dcera uzamkla se
po své návštěvě ve Vysoké Věži. Tu služebnicím, které věčně
klímaly u jejího prahu, zdálo se, že někdo za dveřmi pláče.
Poněvadž však zvuk onen byl příliš matný a vzdálený, zara-
15 zovaly jej do oblasti svých snů.

Služebnictvo, o němž se ani nevědělo, kolik ho přesně je,
ztrácelo se v pokojích a síních, neboť zámek byl neobyčejně
rozsáhlý. Scházelo se jen za velikých svátků (které se vyzna-
čovaly tím, že mlhy a oblaka vzaly na sebe obřadnější ráz a vy-
20 houply se výše do prostoru) v zámecké kapli, aby se tam každý
pomodlil ke svému bohu. Však princezna ani král tam nepři-
cházel. Ona vyšívala tehdy překrásné a navýsost jemné obraze
ce do temných brokátových rouch (jejich předlohy viděla v ze-
lenavých vodách pod svými okny) a král listoval — není jisto,
25 zda četl — v tlusté knize, bibli podobné. Jinak byly svátky
ještě tišší než všední dny a smutek jejich býval ještě intensiv-
nější a čistší.

A tak pomalu, klidně plynul tu den za dnem a týden za
týdnem, že nebylo možno rozeznati (neboť nebylo žádných
30 zvláštních mezníků), zda uplynulo již tisíciletí či jediný dea.
Noci neznaly hvězd, dny neznaly slunce, mýjely bez touh a
přání, obrácené jen do minula, tišice vše svým stejnoměrným
dechem v rytmus umírajícího ticha a probolených smutků.

A přece jedenkrát se přihodilo něco, co na chvíli rozvířilo
35 odvěké ticho. Však zvuky v samotách umírají v tichu hlubším,
než se rodí.

Bylo to den po oné zvláštní a mimořádné vycházce princez-

nině, která proti všem svým zvykům si vyšla k mořskému břehu až v ta smutná místa, kde úzký záliv ústil do oceánu a kde končilo království zadumaných lesů, aby ustoupilo panství ještě zadumanějších nebes a šepotavého moře. Tehdy princezna, puzena neodolatelnou touhou (žel, nevíme nikdy, odkud a proč neodolatelné touhy přicházejí), sešla po zarudlých svazích a zapomněla na všechna napomenutí starostlivých služebníků, které vždy při jejích vycházkách trásly se ničím neodůvodněným, a tudíž oprávněným strachem. Tehdy po prvé — snad se to stalo uvědomělým pohledem na úžasnou šíři moře — probudily se jí v srdci jakési nové síly, které vystoupivše až na práh jejích očí dovedly je zapáliti ne v pokorné pochodně, ale plápolavé hranice neznámé vášně.

Nebe bylo prudce rozjizvené fantastickými mraky, které však v dále bledly víc a více, až kdesi za mírně vypnutými prsy oceánu zněžněly v bleděružové příšerí. A princezna tušila po prvé ve svém životě, že právě tam zapadá slunce. Onen objev tolik rozplamenil její zamlklou krev (modré žilky zachvěly se jako praporec hnané větrem k nebesům) a její rty zašeptaly přání, které doposud jí nenavštívilo ani v nejroztodivnějších sněních.

Ano — bylo zřejmé, že zatoužila odtud v neznámou dál, zakrytou mořskou plání. Zachtělo se jí ochutnati ostřejších světél a vyšších zvuků onoho světa, — o němž náhle uvěřila, či spíše, jež si uvědomila tam daleko. Zapomněla na neurčité stíny své domoviny, na tajuplné chodby rodného zámku a snila odvážné sny o ostře vymezených obzorech, plných světla a jasu, a o touhách křičících opojnou vůní kvítí. Snila o žhavém slunci, pod nímž rozložila by své bílé tělo jako lekninový květ na hladinách poledních jezer. A posléze snila o princí, nejvyšším zázraku bohatého světa, který by na silných svých pažích vyzvedl její křehoucké tělo vysoko k fialovým nebesům a vynesl ji tryskem nejsilnějších polibků až na nejstrmější pól lásky. A přece, nebyla to touha bráti a dostávat, — byla to touha dávat, plnýma rukama rozdávat něco velmi krásného, — co pro svoji nádheru překypuje z hlubin čistého srdce.

Slunce zapadalo.

Cítěla záplavu ohnivé krve deroucí se lhostejnými oblaky. Viděla ji na zrůžovělých pupencích vln a tušila ji na svých planoucích tvářích. A vše, širé moře, nebesa, les a tichý záliv, 5 zatočilo se kolem ní divokým vírem, který omámil ji barvami, jichž předtím neviděla, a vůněmi, které vpalovaly se řezavou sladkostí do jejích chřípí. Když konečně poznala, že slunce již zapadlo, vysílena, ale přece rozhodnuta vracela se náhlým soumrakem domů.

10 Ó, byly to sny, sny o říši Krásky, která ji pojme jako moře perlovou lasturu!

Rozhodla se v nich pevně, že sotva ráno nesměle zaleskne se na větvích borovic, odjede; že půjde za tím záhadným rytířem, jehož oči tolik sálají v stínech rodinné galerie. Byla si jista, 15 že najde cesty, které nepopálí bodláčím její nožky, že najde zahrady, které otevrou všechny své květy jejím dlaním.

Když bylo po půlnoci, vstala se svého lože, aby zařídila vše potřebné. Vzbudila služebnice i služebníky a rozkázala jim, aby připravili na cestu starou loď, která houpala se již od 20 jejího narození v úkrytu zálivu a byla již celá pokryta lišejníky.

A ku podivu! Služebnice se ani nepodivily. Zdálo se, že sice ve strachu na tento okamžik čekaly, ale teď když nadešel, neměly ničeho jiného než smutný povzdech. Ani starý král nekladl překážek. Projel rukou jen trochu prudčeji svým bílým 25 vousem a zašeptal jen něco tak krátkého a tak neodvratného jako: Osud.

Přípravy byly vbrzku skončeny, a když se blížil den, stála již loď u posledních výběžků lesa, neboť právě tam chtěla nastoupiti na palubu, kde včera odhodlala se k náhlému od- 30 cestování.

Bylo chladné jitro. Pobřežní kameny dosud ospale zvedaly se z podušek dlouhých vln, které o půlnoci se narodily na širém moři. Hradní věž byla ještě skryta v mlhách, které se lehce houpaly, jako šedivé závoje na smutné tváři. Princezna 35 však neviděla již tu ničeho, neboť její oči v těch chvílích zářily právě tak jako ony příznivé zraky na starém obraze. Vstoupila kvapně na palubu (konala vše dnes tak příliš rychle, jako

by si to nechtěla ani uvědomiti) a rozkázala napnouti plachty.

Však, když již chystala se naposled políbiti svého otce a dáti rozkaz k odjezdu, tu — neboť nespustila dnes oči s dalekého obzoru — zazdalo se jí, že tam v dálce na moři vidí podivný, temný, chvějící se bod, kterého tam včera nebylo. A opravdu, nebylo pochyby, že z dále pluje něco k zátoce, něco zšeřelého jako nejisté tušení, něco smutného jako vědomí slabosti. 5

»Jest to loď!« volali někteří plavci, kteří měli princeznu odvéztí. 10

»Je to vrak,« pravil král, který měl moudré a smutné oči.

Princezna sklonila hlavu na prsa, neboť co jiného lze činiti, když zlé tušení odejme nám všechny síly? Vždyť nikdo neslyšel, že by byla kdy přistála u těchto skalisek nějaká loď.

A přece bylo tomu tak. Byl to navýsost zvláštní případ, který svojí jedinečností naháněl hrůzu. 15

Čekali.

Počali zvolna rozeznávati zlámaný, zoufale v nebesa trčící stěžeň a lodní boky, které sotva okrajem vyčnívaly nad vodu. Na palubě však nebylo viděti nikoho — a přece u stěžně, u zlomeného stěžně ležel jakýsi stín, podobný strženému a zešpiněnému praporci, který chtěl své příliš jasné barvy vyjásati deštivým dnům. Když lodní trosky se ještě více přiblížily (byly bezpochyby hnány tajemným proudem, neboť na lodi nebylo ani vesel, ani kormidla), dovedli rozeznati u onoho stínu podoby lidského těla. Ah, byly to ruce úplně zhroucené a byla to hlava tak skleslá, že musila patřiti člověku, jenž vzpínal ji nad svoje síly nebezpečně vysoko. A loď, která zvolna se blížila, aniž o tom věděla, která každým okamžikem nabírala víc a více kalné vody do svého podpalubí, byla tak ponížená a zdeptaná, že princezna, — ač nemohla ještě přečísti otřelých písmen na příděl, přece mohla s určitostí říci, že znamenají »Marnost«. 20 25 30

»Je to on — princ se zářícíma očima,« řekla posléze, neuvědomujíc si ani svých slov. »Za ním vyjížděla jsem do neznámých dálek — on zjevoval se mi ve snech. Jen on může se tak příšerně zlomeně vraceti, který vyjel šíleně nezlomný.« 35

Vrak zatím narazil na pobřežní balvany, zapraskal a roztránil se na tisíc zpuchřelých trámů a rahen, která se zvolna potápěla. Tehdy vrhli se lodníci do vody, aby zachránili onoho, který nemohl již býti zachráněn.

5 Když ho přinesli, — podařilo se jim přece vyrvati jeho tělo moři, — položili ho na šedivý trávník před krále a princeznu. Byl to on, princ odvážných zraků, — však oči jeho byly zavřeny a vlhký, prošedivělý vlas, přissátý k jeho vyhublým lícím, dovoľoval jen zdaleka uhodnouti jeho podobu.

10 Princezna se nahnula k němu, neboť tušila, že ještě žije.

»Ah, princí, můj princí, co jste viděl tam v dalekém, neznámém světě?«

Tu on, aniž otevřel svých očí, tichounce pohnul rty a zašeptal:

15 »Nevidím vás, princezno, — ale přece vás znám, neboť umírám. Zabily mě zámořské země, ujeté a blátivé cesty. Otrávil mě lhostejné moře a zavraždily mě mé touhy, které pošetily toužily zhmotniti věci tak krásné, že o nich můžeme jen v podvědomí přemýšleti. Vy, která máte srdce jako já a
20 oči, jako já jsem měl, zůstaňte ve svých stříbrných šerech, neboť v krajích řeravého slunce byla byste žebračkou.«

Pak ústa, která mluvila tak tiše, že to mohla jen princezna slyšeti, zavřela se a umkla.

Byl mrtev.

25 Princezna (jak byla úžasně bledá!) přitiskla jeho hlavu ke svým prsům. Ah, ano, chtěla ještě políbíti ty zářivé, mučednické oči, které tolik chtěly a tolik viděly. Když již dotýkaly se její rty jeho pleti, — tu otevřela se mrtvá víčka a pod nimi objevily se dvě černé, krvavé, bezoké jámy.

30 Princezna zachvěla se hrůzou; povstala beze slova a opírajíc se o vetché rámě svého otce vracela se k zámku, aniž se jedenkrát ohlédla, zamlklá, křehká a posvátná ve své bolesti, jako nejkrásnější Myšlenka, zakletá pro svoji subtilní krásu na věky, na věky do srdce básníkova.

O RŮŽI,
KTERÁ ROZKVELLA V DEŠTÍCH

V zahradě Snílkově za dlouhých jarních dešťů vykvetla bílá růže. Její bledost byla tak neobyčejná, že nebylo možno 5
nalezti na celém světě ničeho, co by se jí zdaleka podobalo, a její krása byla tak zvláštní jako šeptání teskných stříbrných krůpějí, které za deštivých soumraků tiše narážejí na okna příliš obrácená k vichřicím.

Snílek se podivil, když ji spatřil. Jeho oči přivětivě se zaleskly, — jako by jimi dva praporce zavlály na uvítanou. Když 10
k ní přivoněl, tak pravil: »Jaká podivná bílá růže. Voní jako mé snění, které ke mně přicházelo za těchto mlh. Její barva jest tak neobvyklá, — a přece se mi zdá, že jsem ji někde viděl. A její tvar, její navýsost půvabně vykrojený kalich jest tak krásný, že se bojím, aby neuklouzla rukám, které ji budou chtít 15
uchopiti. Ach, chtěl bych tolik mítí tuto růži, která vykvetla pod mým oknem, za níž jsem dumával tyto dny. Ale můj bože, nebudu jí mítí, — zdá se, že nelze ji zachytiti právě tak, jako nebylo možno zadržeti těch kouzelných vidin, které tyto dny kolem mne tančily. A přece, já ji chci, chci tuto bílou růži, 20
neboť si myslím, že dovedu ji mítí více než ostatní!«

Snílek opatrně urízl bílou růži a šel s ní zahradou. V besídce, na slunci, — seděl dědeček a vyhříval své zemdlené tělo. Jeho vous byl šedavý, ale oči jeho byly temné jako 25
staré, hluboké tůně v pralesích.

»Dědečku,« — pravil Snílek, — »učil jste mě mnoho věcí a dosti věcem jste mě i naučil. Rozuměl jste mi i tehdy, kdy mi jiní nerozuměli. Přicházím k vám s prosbou. Utrhl jsem v sadě tuto růži, která jest tak krásná, jako by mi mizela pod rukama. A já bych ji chtěl mítí. Chtěl bych ji mítí 30
více než druzí, kteří si ničeho nepomyslí při trhání bílých květů. Chtěl bych ji mítí právě tak podivně, jak ona sama jest podivná. Přál bych si, aby byla věčně mojí a abych, zachytí ji celičkou do svého srdce, nikdy na ni nezapomněl. Poradte mi, dědečku, — jak bych si ji co nejvíce přisvojil!« 35

Dědeček pohládl svůj vous a podíval se na vnuka. Potom zavřel oči a pravil tiše: »Chceš-li ji co nejvíc a nejkrásněji sám mít, — dej ji tomu, koho máš nejraději.«

Snílek se zamyslel a rozradostnil se.

5 »Dobře jste mi poradil, dědečku. Ještě dnes ji někomu dám. Někomu, na koho myslím ve dne v noci, někomu tak krásnému jako tato růže, někomu, koho nesmírně miluji.«

10 Políbil dědečkovi zvadlou ruku a šel ke své milé. Bylo mu veselo a celou cestou si propěvoval. Jednou rukou držel růži a druhou své srdce, které se divoce rozbušilo, a jeho rty stále zpěvavě vykřikovaly: Budeš moje, budeš brzičko moje!

15 Potkal milou v lukách. Kráčela mezi obilím uzoučkou pěšinkou. U nohou kvetly jí máky a klasy se před ní skláněly. Zlaté vlasy měla rozpuštěné a v rukou držela rudé máky.

20 Zamyšleně dívala se na ně a zvolna utrhávala lupen po lupenu. Ty zvolna snášely se k zemi jako velké krůpěje krve.

»Hleď, jakou mám růži!« zvolal Snílek přijda k ní, aniž jej ona pro své zamyšlení spatřila.

25 »Jest bělejší než oblaka na nebi. — Vykvetla pod mým oknem za těchto dešťů.«

30 »Ah ano,« — pravila ona, dále utrhávajíc rudé lupeny, — »příliš dlouho přšelo tento měsíc. Nudila jsem se, jako bych byla už tisíc roků stará. Musela jsem seděti po celé dny doma a vyšívati protivné podušky. Přečetla jsem všechny romány z matičiny knihovny, ale i ty byly právě tak šedivé jako večerní mlhy. Nenávidím deště.«

35 »Jest mi líto, — že jich nenávidíte, neboť já je miluji,« pravil smutně Snílek. »Vždyť jen v nich mohla vykvésti tato čarovná růže. Vyrostla z polibků stříbrných kapek a z objetí bledých mlh. Voní tak krásně, jako by byly v ní všechny vůně, které se nemohly rozvoněti. Což vám se nelíbí?«

Dívka teprve teď podívala se na růži.

»Jest krásná, — jest bílá jako ruce mého učitele. Jest nesmírně krásná tato růže,« pravila a podívala se na Snílka.

35 Snílkovi však se zdálo, že její oči jej nevidí. Rozpačitě se usmál, a pohlédnuv na své ruce, schoval je za zády. Tiše si řekl: »Už mě nemiluje. Odejde mi brzy. Odešla by mi i s růží,

kdybych jí jí dal. I s touto bílou růží, kterou miluji jako svou duši — a o kterou ona mě ani nepožádala. Ne, — nedám jí jí, neboť bych ji ztratil.«

»Jdu domů,« zašeptal potom stísněně. »Chtěl jsem vám jenom říci, že rudé máky rychle vadnou.«

»Snad,« — pravila ona, »ale lépe svědčí mým vlasům.«

*

Když Snílek přišel domů, položil svoji hlavu na klín matičce a plakal. Byl velmi mladý — a myslel, že nutno jest vždycky plakati pro zlomené srdce. Přece však růži nepustil ze svých rukou.

»Proč pláčeš, můj hochu?« tázala se matka. Snílek však nikdy neříkával, proč pláče ani proč se smává. Podíval se jen do matčiných očí a usmál se. Bylo mu náhle ticho a teplo, — jako by vše se v srdci zacelilo. Oči matičiny byly tak laskavé a dobré, — že Snílek skoro na vše zapomněl. Její klín byl tak měkký a bezpečný, že nepomyslil už na žádné nebezpečnosti. Rozradostnil se tolik, že zvedl bílou růži a pravil:

»Maminko, — přinesl jsem vám bílou růži. Pohleďte, jak je krásná. Dávám vám ji, aby byla věčně mojí.«

Matička podívala se na růži a smutně se usmála.

»Jest příliš bílá pro mě,« pravila teskně. »Nenosím ničeho skvoucího od té doby, co zemřel tvůj otec. Není už pro mě bílých růží. Zčernala by na mém smutečním šatě. Nevezmu si jí, můj hochu. Běž a dej jí na tatínkovu hrobku. Běž, běž, — jistě se usměje a bude mít nad tebou radost. Vím, že už se dlouho nemodlíš a místo modliteb šeptáváš jen záhadná slova. Nevyčítám ti ničeho, neboť ti už nerozumím. Dej mu tuto růži na hrob, — a Bůh to přijme jako modlitbu.«

Políbila jej lehce na čelo. Snílek vstal, — chtěl snad ještě něco říci, ale potom beze slova odešel.

*

V kostele bylo temno a vlhko. Úzká chrámová loď, stařená v přísné gotice, vzpínala nesmírně vysoko ramena vyso-

kých kleneb. Snílek se zarazil, když přestoupil kostelní práh, a přitiskl růži blíže ke svým prsům. Když stanul u otcovské hrobky, u samé presbytáře, pojala jej divná úzkost. Nad kamenným sarkofágem visel veliký obraz madony v úzkém, 5 černém rámu. Její oči byly čisté a pohlížely upřeně na něho. Však Snílek přece se otrásl. Zvláštní chlad jej roztřesl. Zvedl svoji růži a podíval se na ni.

Jak svítila v těchto mrazivých stínech! Její květ byl plamenem neviditelné svíce. Ale hned zazdalo se Snílkovi, že 10 tato svíce nemohla by státi na ztrnulém oltáři, pokrytém brokátém a ledovým stříbrem prastarých svícňů. Její svit byl příliš radostný, — podobal se spíše do běla rozžhavené pění na poledních vlnách. V jejích lupenech bylo příliš mnoho touh a žádosti, — které budily nemístné ozvěny v kostelním 15 tichu.

Klekl na klekátko u otcova hrobu a zašeptal: »Tatíčku, — ty, který mě neslyšíš, — přinesl jsem ti růži. Bílou, stříbrnou růži, která žádá si, aby byla dána. Ale tyto stíny, — ach slyšíš, co ke mně mluví? Snad i mi říkají, že chtějí 20 rozdávat je zlé přání, které nesmí se ani tlumeně šeptati v klenutých zákoutích hrobky, — která už nemá ničeho na rozdávání. Oči panny Marie dívají se na mě přísně. Víím, ani ona nemohla by vzíti zde tuto růži. Ne, — že by mě nenáviděla, ale že i tu by ji stíny okřikly. Vzala by ji jistě, kdybych ji 25 potkal venku, — někdy po západu slunce. I ty by jsi ji mohl vzíti, — neboť jest čistá. Vykvetla pod mými okny, pod dlaněmi *mých* tesklivých dešťů. Položil-li bych ti ji zde na kamenný příkrov, — jistě bych na ni zapomněl. Neboť víím, — ty by jsi ji nevzal. Vzal by si ji lhostejný kámen, — pod nímž 30 netlíš už ani ty, — ale několik maličkých kůstek, — kterých jsem nikdy neznal a které nebyly ty. Miloval jsem tvůj teplý pohled, — tvoje pohlazení, a i ty jsi mě miloval očima a srdcem. Ne, — nejsi tu, — jistě tu nejsi. Nejsi tu proto, že tě mám příliš rád, — a že růže, kterou chci nejvíce míti, — jest 35 sice smutná, — ale touží, volá, — zpívá. Možná se promění v klidný úsměv. Možná mé srdce jednou rozzáří se její bledostí. Ah, — není voskový její květ, — jest pružný a bledý

jako líce milenky, — která dlouho marně vyhlédá svého milého. Ty nejsi tu, tatičku. Vím to. Ty snad jsi všude, kde je krása, — neboť já tě miloval, — a ty jsi umřel. Jsi v mých očích, když dívám se na tuto růži, jsi v mé růži, když dívám se na ni já. Nepoložím ji sem na chladný kámen. Nechci. Chci, aby byla moje, — celičká moje, — ale tak by zhasla v mém srdci i v této hrobce, — jako svíce postavená do průvanu.» 5

Snílek vstal. Gotickým oknem padlo tlumené světlo zapadajícího slunce do kostela. Vpadlo tam jako dítě, které chce tančit a žvatlat, — ale které zmlkne vidouc zachmuřené tváře. Zastavilo se a zvolna zhasínalo. Když dohaslo — a na mosaikové podlaze nezbylo ničeho po něm, jen trochu světlejšího stínu, Snílek vyšel z kostela. 10

Komu dám tuto růži? myslil si úzkostně. Ah, není tu nikoho, — nikoho na celém světě, komu bych ji zplna dal, aby stala se mojí na věky? 15

Srdce se mu sevřelo jako list na podzim. Usedl na lávku před kostelem. Slunce právě zapadalo. Ještě mlhy, modravé, rudé a zlaté vstávaly na horách z lesů.

»Tolik přšelo, — tolik smutků bylo —,« pravil Snílek, »taková růže vykvetla a nemohu dáti ji nikomu. Nebude ani mojí, — nedám-li ji, — nebudu ani já její, — nebude-li dána. Jistě zavřel dědeček oči, když mi to říkal, jen proto, že byly smutné.« 20

Složil hlavu do dlaní. Nepřemýšlel. Jen tak něco se honilo v jeho hlavě. Růži položil na klín a tak prudce ji sevřel na konci stopky, až trn mu vnikl hluboko do prstu. Hlavu vtláčil ještě více do klína, neboť nechtěl viděti ani kousíček světla, — ani kousíček veliké, bílé růže, jejíž těžký kalich kolíbal se mu u kolenou. Jakási horečka vplížila se mu do žil — a zdálo se mu, že mu ruce zřeřavěly. 25

Seděl tak dlouho. Když otevřel oči, byla již noc. Měsíc právě vyšel a hodil na něj náruč svého pokorného světla. Stříbrné záclony táhly se po nebi a úzké stíny ze země vztahovaly své dlouhé ruce ku hvězdám. 30

Snílek pohlédl na svoji růži. 35

Ó, hrůza, — na seschlé stopce viselo jen několik zvadlých,

žlutých lístečků, — které se tetelily chladem a umíráním. A pod ním, u jeho nohou ležely ostatní, — rozházené větrem do trávy, — vadnoucí rychleji a rychleji, aby den už nenašel na nich ani stopy po bývalé nádheře.

5 »Hledal jsem příliš dlouho,« zavzdychl tiše Snílek, — dívaje se na zmírající listy truchlivým pohledem. Bylo mu k smrti teskno. Zvedl hlavu a přál si zemřít. Ale přece uviděl na nebi miliony hvězd. Poněvadž hleděl z hlubokých bolestí, — byly hvězdy tak závratně vysoko nad ním, že se mu až hlava

10 zatočila.

A tu si řekl, — ne vlastně on, — ale něco v něm: »Říkají mi Snílek. Nuže vysním si něco o své růži. Vysním si, že její lupeny nepadly k zemi, — ale že vznesly se k nebi. Řeknu si, že jsem je dal nebi. Širokému, — nekonečnému nebi. Budou

15 mi svítiti a já jim budu říkati hvězdy. Budou mě milovati tak, — jak já budu ctíti je. Budu je viděti vždy tak, — jak budu chtít je viděti.

Nezapomenu své bílé růže, která mi vykvetla v deštích.«

Sestoupil s kostelního návrší a bral se klidně domu. Po-

20 hlížel na měsíc a tiše se usmíval.

Ah, ano, — byl to *mladý* Snílek, — a bílá růže vykvetla mu teprve v *jarních* deštích.

Nebylo příčiny, proč by princ nebyl mohl býti šťastným. Jeho rodiče byli hodni a laskaví, království, které měl zdědit, bylo bohaté a spořádané a on sám byl sličný, svižný jinoch, vysokého vzrůstu, bílých lící a černých, hlubokých 5
očí, které probleskovaly pod dlouhými rusými kadeřemi. Lid jej miloval a klaněl se hluboce, když projížděl za slavnostních příležitostí ulicemi, a dívky celého města nespaly celé noci, stalo-li se, že jeho zrak něco déle na některé z nich utkvěl. Všichni jej ctíli a obdivovali, jen snad jeho učitel, — staříčkový 10
a velmi učený muž, — mluvil o něm jaksi podezřele tiše a na jeho ústech ležel divný smutek, který však nikdy nevy-slovil. Ostatně v princově přítomnosti byl vždycky přívětivý a hladil jej po jeho bohatých vlasech, říká: »Miluji vás, princí, — ale kéž bych vás nemiloval. Byli všichni nešťastní, 15
které jsem miloval.«

Princ pak sám dosud byl tolik mlád, že neměl kdy přemýšlet o tom, je-li šťasten či nikoliv. Celé dny trávil v zahradách, které táhly se kolem zámku a byly plny divných květin, zapadlých alejí a obrostlých altánků. Byly tam trávníky 20
temné smaragdové barvy, na kterých kdysi si hrával se zlatým míčem, byla tam čarovná jezírka, do nichž za teplých dnů spouštěl své bosé nohy, aby mohly si volně pohrávat se stříbrnými vlnami.

Však teď princ cítil, že už jest příliš dospělý, aby mohl 25
ještě si hrát. Cítil to tím spíše, že byl princem — a že každý rok bylo mu přiděleno k ruce více a více služebníků, kteří sledovali jej zpovzdálí uctivými pohledy. Bylo mu to nepohodlné, — ale jeho rodiče jej ustavičně přesvědčovali, že jest to nutné. On však časem přece se zapomněl a vyskočil 30
radostně na trávníku, vykřikl, zajásal, — ale potom náhle ztichl, — neboť se jaksi zastyděl, a kráčel dále sešerelými alejemi.

Se svým učitelem však chořoval samotn. Bloudili spolu buď zahradou, nebo seděli v tichých komnatách. Učitel vy- 35

právěl mu o dalekých zemích, neznámých řekách, podivných zvířatech a o všem, co bylo nutno, aby znal jako příští panovník. Poučoval jej též o vlastní říši — a prstem ukazoval její hranici. Bylo to velmi snadné, neboť království byla obrovská kotlina, — která byla ze všech stran uzavřena vysokými a zalesněnými horami.

»Jak musí býti krásně na hranici mého království!« vzdychával princ, když díval se svým plápolajícím zrakem po horách.

10 »Nikdo tam dosud nebyl,« říkal učitel. »Lesy jsou prastaré a nevede jimi žádných cest. Lidé se jich bojí a vypravují o nich strašné pověsti.«

»Myslím, že bych se nebál. Vždyť hleďte, — západní hřebeny jsou jako rudé, vlající stuhy. Vlají krásněji než praporce, které nám chystají ve městě. Zdá se mi, že vlají mi na uvítanou.«

»Myslím spíše, že podobají se začarovanému kruhu, který nesmíme přestoupiti,« pravil učitel. »Zapadá na nich slunce, — a říká se, že hned za nimi jest království noci.«

20 »Slunce, slunce, —« pravil zamyšleně princ. »Chtěl bych jedenkrát skutečně věděti, co slunce jest. Říkáte mi takové věci stále o něm, kterým nerozumím a které nemohu viděti. Řekněte mi, prosím, jedenkrát něco tak krásného, abych mohl to vztahovati na onen zázračný, purpurový plamen, který neslyšně kráčí po nebi.«

»Princi, — říkám vám jen to, co mohu vám říkati. Jsou některé věci, — o nichž můžete se poradit jen sám se sebou. Vždyť já jsem stařec, — a vy jste mlád. Nemohu už vám říkati nic jiného o slunci, než [co] stojí v knihách.«

30 »Doufám, že jedenkrát se zdovím, co vlastně slunce jest. Tuším to zcela určitě a čekám na to.«

Tak spolu rozmlouvali princ a učitel za pozdních jarních večerů, — když ze zahrad vybíhaly už první nesmělé stíny a zapadlé slunce — — —